

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Moed, midden en medemenselijkheid

door *Paul Doop*

De auteur was voorzitter van de cda-verkiezings-programmacommissie in 2012 en is vicevoorzitter van het College van Bestuur van de Universiteit van Amsterdam en de Hogeschool van Amsterdam.

Bij het vormgeven van de cda-toekomstagenda is het belangrijk om de richting van onze oosterburen in de gaten te houden. Het Duitse motto Mut, Mitte und Menschlichkeit is een uitstekende vertolking van het cda-programma en kan de basis vormen voor de noodzakelijke oppositie tegen vvd en PvdA.

Op 23 maart 2012 treedt Joachim Gauck aan als de nieuwe Bondspresident van Duitsland. Iedereen is opgetogen. De rede die Gauck uitspreekt bij het aanvaarden van zijn ambt is kort en indrukwekkend; hij kiest als motto: *Mut, Mitte und Menschlichkeit*. De Duitse media raken er niet over uitgeschreven en uitgepraat. *Die Welt* schrijft de volgende dag op de voorpagina: 'Wo aber die politische Mitte der Bundesrepublik zu finden ist, dürfte nach der ersten Grundsatzrede des elften Bundespräsidenten klar sein: in Bellevue [de residentie van de Duitse Bondspresident; rd]. Und zwar keine Mitte, die aus faulen Kompromissen geboren wird. Sondern eine radikale Mitte, die aus klarem Blick, scharfer Sprache und mutiger Beobachtung entsteht.' Het moreel

kompas is weer terug in het midden van de Duitse politiek.

Precies een maand later, op 23 april 2012, valt het kabinet-Rutte/Verhagen. Het tijdstip van de val van het kabinet komt het cda zeer ongelegen. De interne dialoog over de koers van onze partij is nog maar net begonnen; er is eind april nog geen politiek leider en intern zijn we als partij na het partijcongres van oktober 2010 nog niet met elkaar verzoend. Zonder politiek leider, zonder duidelijke koers en met een nog verdeelde partij aan de verkiezingen beginnen is een welhaast onmogelijke opgave. Toch hebben wij dat als cda met elkaar gedaan; achteraf beschouwd kun je zeggen dat het nog veel slechter met ons af had kunnen lopen.

* * *

Met het verkiezingsprogramma *Iedereen* heeft het cda een programma neergezet dat voortbouwt op het rapport van het Strategisch Beraad, *Kiezen en verbinden*. Als brede volkspartij gelooft het cda in de kracht van Nederland. Een van de openingszinnen van het programma luidt als volgt: 'De financiële en economische crisis – minstens zo zeer een culturele en morele crisis – vergt meer dan bezuinigen. Zonder fatsoen, waarden en normen blijft het herstel op z'n best halverwege steken.'

De inhoudelijke kernboodschap van het programma laat zich als volgt samenvatten. Iedereen moet de kans krijgen om te werken. Werk is een van de ankers van ons bestaan en wij zien de dreiging van een opkomende jeugdwerkloosheid. Bestaanszekerheid en een eigen inkomen kunnen verwerven zijn

basisvoorwaarden voor het functioneren van mens en samenleving. Met dit programma kiest het CDA voor een samenleving waarin mensen voor elkaar opkomen. Het gezin is daarvan een van de bouwstenen. Ouderen en zwakkeren tellen mee, wij gunnen elkaar het beste en wij vinden waarden en normen belangrijk.

Iedereen heeft recht op betaalbare zorg, en sparen voor later en een eigen woning verdienen blijvende steun. Wij omarmen onze burens. Het CDA is de eerste die in het partijprogramma zo duidelijk en zonder reserves voor Europa kiest. Wel streng voor de landen die zich niet aan de afspraken houden, maar steeds in het besef dat wij in een solidair Europa onze boterham verdienen. Vergelijken met alle andere politieke partijen heeft het CDA op de lange termijn het financieel meest solide programma, bezuinigt het minder dan VVD en PvdA, en weet het met slimme maatregelen de koopkracht van ouderen op peil te houden, gezinnen te ontzien en structureel te hervormen, waarbij de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen.

De verkiezingen liggen inmiddels achter ons. Het resultaat is bekend en de evaluatie is geweest. Het CDA is inhoudelijk programmatisch misschien wel de beste keuze, maar wij zijn er niet in geslaagd om dit aan de burgers duidelijk te maken. Het nieuwe kabinet van VVD en PvdA gaat ons daarbij gelukkig

helpen. In het regeerakkoord spreken beide partijen van het verenigen van het 'beste van twee werelden'. De slechte start van het kabinet verraaft dat twee ideologische tegenstanders een verstandshuwelijk zijn aangegaan. De VVD wil hoe dan ook de bezuinigingskampioen worden, zonder echte vernieuwingen, en de PvdA wil de crisis niet oplossen maar alleen de pijn van de bezuinigingen anders verdelen; ze noemt dat nivelleren.

Voor het CDA is het belangrijk om de samenleving te laten zien dat wij niet minder pijnlijke maatregelen zouden moeten nemen om de economie weer gezond te maken, maar dat wij het echt anders zouden doen. In die zin heeft het CDA met zijn programma een lijn gekozen

die aansluit op de drieslag van *Mut, Mitte und Menschlichkeit*.

* * *

De hervormingen waar het CDA in zijn verkiezingsprogramma voor heeft gekozen vragen om 'moed'. Wij hebben heel nadrukkelijk de betaalbaarheid en het behoud van de zorg, waaronder het wel of niet doorbehandelen, op de agenda geplaatst. Vernieuwing van de zorg raakt de kernwaarden van het menselijk bestaan. Het CDA vindt dat mensen zelf hun eigen zorg mogen kiezen en naar draagkracht daaraan meebetalen. Dit kabinet gaat een heel andere kant op. Burgers moeten zich in de toekomst, voordat

*De PvdA wil
de crisis niet
oplossen
maar alleen
de pijn van de
bezuinigingen anders
verdelen; ze
noemt dat
nivelleren*

zij zorg krijgen, steeds vaker bij een gemeentelijk loket melden. Daarmee heeft de vvd in ruil voor zware bezuinigingen de PvdA de ruimte gegeven om de zorg steeds meer tot 'overheidszorg' te maken. Wij kiezen juist voor solidariteit; een brede volksverzekering voor iedereen die langdurig afhankelijk van de zorg is.

Het cda heeft moedig en met vaste overtuiging voor het gezin gekozen. Gezinnen met modale en middeninkomens gaan met de cda-plannen juist minder belasting betalen. Het cda kiest voor een vaste kinderbijslag voor iedereen, een inkomensafhankelijk kindgebonden budget en terugkeer van de zilvervlootspaarregeling. Wij hebben een echt plan om dit te realiseren: de sociale vlaktaks.

Het cda is de partij van het 'midden'; de politieke partij die zorgt voor de noodzakelijke verbinding in de samenleving. Met de titel van het verkiezingsprogramma, *Iedereen*, is een duidelijke vingerwijzing naar het 'midden' gegeven. Wij wensen mensen niet uit te sluiten. Daarmee nemen wij als cda ook afstand van Wilders en zijn politieke verwanten. Het cda is een partij die vindt dat iedereen die dat kan, meebouwt aan een beter Nederland. Dat geeft rechten en plichten. De morele en economische crisis waarin wij verkeren vraagt van iedereen een actieve bijdrage: jong en oud, wel of niet in Nederland geboren, man of vrouw, alleenstaand of in een gezinsverband.

Wij maken in ons programma duidelijke keuzes met oog voor de mens en de menselijke maat; de 'medemenselijkheid'. Klein-schalig onderwijs is de norm en 'defuseren' van scholen willen wij mogelijk maken. Wij hebben de afgelopen jaren als cda te vaak meegewerkt aan de schaalvergroting in het onderwijs en in andere maatschappelijke

sectoren. In ons verkiezingsprogramma erkennen we dat dit tot ongewenste effecten heeft geleid; te veel bureaucratie en verlies aan kwaliteit. Het nieuwe kabinet kiest voor schaalvergroting bij gemeenten en provincies, meer verstatelijking van de zorg en daarmee verlies van betrokkenheid van burgers bij hun lokale gemeenschap en meer anonimiteit. Daarmee neemt het kabinet het risico dat het mensen van de politiek vervreemdt en verliest het de medemenselijkheid uit het oog.

* * *

Nederland heeft een sterke regering nodig. Het is jammer dat dit kabinet zo blundert. Wij weten hoe het beter kan en daar is een sterker cda voor nodig; een cda met meer aanhang in de stad en het landelijk gebied, bij jong en oud, bij hoog- en laagopgeleiden. Het cda heeft een duidelijke visie op mens en maatschappij, waarbij wij burgers zelf het initiatief willen laten houden binnen duidelijke kaders van de overheid. Het cda heeft in de campagne 'de nieuwe moraal' geageendeerd. Wij hebben te weinig tijd gehad om dit goed neer te zetten.

Het is de overheid die een belangrijke voorbeeldfunctie heeft te vervullen als het gaat om dit morele appel. Daarbij gaat het niet alleen om datgene wat in ons partijprogramma staat over extra bankenbelastingen op bonussen, tuchtrecht voor bankiers en het straffen van belagers van hulpverleners.

De overheid moet als het gaat om 'de nieuwe moraal' het goede voorbeeld geven, normen stellen en toezien op de naleving. Minister Bussemaker schreef daarover in het dagblad *Trouw*: 'Het impliceert ook dat zij [de bestuurders, PD] niet wachten tot er een wet is die de grenzen juridisch markeert van wat wel of niet toelaatbaar is, bijvoorbeeld ten

aanzien inkomen en vergoedingen... Je mag van bestuurders verwachten dat zij zelf dit morele kompas hanteren.' Wij hebben als CDA lange tijd gedacht dat de weg die Bussemaker schetst voldoende is, namelijk vertrouwen op het morele kompas van de bestuurders. De vraag is of dat in deze tijd wel genoeg is. De recente affaires bij woningbouwcorporatie Vestia en het schoolbestuur van Amarantis bewijzen het tegendeel. Deze affaires gebeuren in een tijd dat de overheid niet het goede voorbeeld geeft, geen heldere normen stelt en niet streng genoeg toeziet op de naleving daarvan. Dat vraagt meer dan alleen het eigen persoonlijke oordeel van het bestuur. Het vereist tegelijk duidelijke wetgeving, kwalitatief goed toezicht en daarop aansluitende sancties. Het kabinet heeft de laatste weken zelf gemerkt dat het begint met het geven van het goede voorbeeld. Diverse politici blijken de laatste weken het morele kompas kwijt te zijn, zoals in het geval van de heren Hooijmaijers (gedeputeerde in de provincie Noord-Holland), Van Rey (wethouder in Roermond) en Verdaas (staatssecretaris van Economische Zaken). Het CDA staat pal voor de rechtsstaat, waarin de overheid regels stelt waaraan eenieder zich heeft te houden. Het CDA heeft onderscheidende en inhoudelijk

sterke troeven in handen. Naast 'de nieuwe moraal' zijn er meer thema's die om verdere inhoudelijke uitwerking vragen. Het

CDA is de enige partij die pal staat voor de gezinnen, en met dit kabinetsbeleid wordt ruw aan deze hoeksteen gewrikt. Dit treft wel twee derde van alle Nederlanders. Het is zaak om deze en andere thema's die het inhoudelijke kompas van het CDA meebepalen, met voorrang uit te werken en actief uit te dragen.

* * *

Angela Merkel is 3 december 2012 met overweldigende meerderheid her-

kozen tot leider van de CDU. Haar motto: 'Die Mitte: die CDU steuert unser Land mit klarem Kompass.' Partij en fractie zullen in dialoog met 'iedereen' binnen en buiten het CDA met voorrang het inhoudelijk kompas verder moeten vormgeven. Het is belangrijk daarbij de richting van onze oosterburen in de gaten te houden. Het CDA als politieke beweging die midden in de samenleving staat. Geen midden dat uit bedorven compromissen ontstaat, maar een radicaal midden dat zijn oorsprong vindt in onze CDA-uitgangspunten in een voor iedereen begrijpelijke taal, met gedurfde oplossingen waar Nederland beter van wordt: niet alleen economisch, maar ook moreel. Dit vraagt moed, midden en medemenselijkheid.

De vraag is of het genoeg is om in deze tijd te vertrouwen op het morele kompas van de bestuurders